

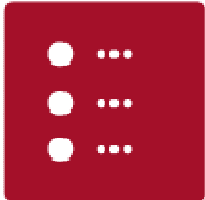
n°30: mei -
juni 2009

Nieuwsbrief GRIP - [Printbare versie](#)

• Inhoud:

1. [Voorwoord](#)
2. [22 juni 2009: eerste nieuwsbrief Expertisecentrum Onafhankelijk Leven \(EOL\)](#)
De eerste nieuwsbrief van het Expertisecentrum Onafhankelijk Leven, waar GRIP aandeelhouder van is, staat vol interessante informatie over directe financiering. Lees meer en abonneer je gratis op deze nieuwsbrief!
3. [Stand van zaken experiment PGB](#)
Op 1 september 2008 ging het lang verwachte experiment persoonsgebonden budget eindelijk van start. Het Expertisecentrum Onafhankelijk Leven publiceerde vorige week een zeer uitgebreid inhoudelijk artikel over het verloop van de voorbije 9 maanden. We vatten de belangrijkste vaststellingen en bedenkingen samen.
4. [Multimediacampagne "Leven zonder keuzes, dat is pas een handicap", jouw reactie!](#)
In deze nieuwsbrief een terugblik op onze mediacampagne "Leven zonder keuzes".
5. [Jaarverslag GRIP 2008](#)
Met het jaarverslag van 2008 kunnen we de werking van GRIP in 2008 overzien. We werkten dit verslag af in mei en je kan het nu ook volledig lezen op onze website. In deze nieuwsbrief geven we de inleiding weer van het jaarverslag. We hopen dat dit de nieuwsbrieflezer prikkelt om verder in het jaarverslag te duiken.
6. [Ondernemer worden/zijn en handicap?](#)
Als persoon met een handicap heb je ook dromen en verwachtingen in je leven. Dat er drempels zijn voor ieder van ons daar zijn we ons, als personen met een handicap, scherp van bewust. Maar daarom moet je je dromen nog niet wegstoppen in een klein hoekje. Hier proberen we te beschrijven welke stappen er kunnen gezet worden en welke ondersteuning er bestaat voor mensen die zelfstandige willen worden. Vele stappen zijn gelijk voor iedereen, enkel in het laatste stukje worden de maatregelen beschreven die exclusief van toepassing zijn voor personen met een (arbeids)handicap.
7. [Niets over ons, zonder ons! Hoe participatie 'waar'maken: een verslag van de werkgroepen.](#)
In onze nieuwsbrieven van januari/februari en maart/april kon je al een verslag lezen van de voordrachten van Paul Van Roy en Patrick Devlieger. In deze nieuwsbrief brengen we in een derde en laatste luik een verslag van de werkgroepen.
8. [De cartoontentoonstelling van GRIP doorkruist Vlaanderen](#)
In elke nieuwsbrief kan je een cartoon over handicap bekijken en downloaden. Veel plezier ermee!
9. [Onafhankelijke Cliëntondersteuning: op weg naar kwaliteit van bestaan.](#)
Cliëntondersteuning, vraagverduidelijking, trajectbegeleiding, persoonlijke toekomstplanning,... Een samenwerkingsverband in Limburg tracht de verschillende organisaties en ervaringen hierover rond de tafel te krijgen. Het eerste publieke initiatief van dit project was een studiedag over onafhankelijke cliëntondersteuning op 3 juni. We brengen een inhoudelijk verslag.
10. [Weetjes en initiatieven](#)
Hieronder vind je een overzicht van interessante weetjes en initiatieven van gebruikersorganisaties, overheden en andere instanties.
11. [Cartoon van de maand](#)
De cartoontentoonstelling van GRIP doorkruist Vlaanderen
12. [Column: Geen Amerikaanse toestanden, maar wat dan wel?](#)
Viviane Sorée pikt in op de actuele discussie over commercialisering van de zorg.
13. [Sluit aan bij GRIP](#)
14. [Vorige nieuwsbrieven van GRIP](#)

Inhoud

1. Voorwoord:

Beste lezers,

Op maandag 8 juni, de dag na de verkiezingen, was er nog geen enkel budget gestort op de rekeningen van de deelnemers aan het PGB experiment. De vorige Vlaamse regering zou binnen haar legislatuur de doelmatigheid van het PGB onderzoeken, maar slaagde er zelfs niet in om mensen te doen experimenteren met een budget.

Met de verkiezingen en de onderhandelingen voor de vorming van de nieuwe regering krijgen we een overdosis aan beloften en standpunten te verwerken. Wij willen het dus gewoon even simpel bij dit ene feit houden. De interpretatie en de politieke inkleuring laten we aan ieders eigen ingeving over... Iedereen heeft ondertussen trouwens al zijn bolletje ingekleurd.

In deze nieuwsbrief kun je meer lezen over de ontwikkeling van dit PGB experiment. Het Expertisecentrum Onafhankelijk Leven (EOL), waar GRIP aandeelhouder van is, publiceerde immers een overzichtsartikel over hoe het PGB experiment in Vlaanderen tot nu toe verloopt. PGB en vooral directe financiering moet het eigen keuzes maken bevorderen.

Ook de mentaliteit in de samenleving speelt een belangrijke rol in het al dan niet kunnen beslissen over je eigen leven. Jammer genoeg wordt er nog te vaak van uit gegaan dat anderen weten wat goed is voor mensen met een handicap en wordt er over de hoofden van mensen met een handicap heen beslist over grote en kleine dingen. GRIP besteedt daarom volop aandacht aan de beïnvloeding van de beeldvorming over personen met een handicap. Over onze mediacampagne "Leven zonder keuzes" tref je in deze nieuwsbrief nog een terugblik.

Lees zeker ook de column van de hand van Viviane Sorée, geïnspireerd door de plotseling in de media opgelaaide discussie over commercialisering van de zorg. Haar tekst werd gepubliceerd als opinie-artikel vanuit het expertisecentrum Onafhankelijk Leven op De Standaard Online.

Ik wens iedereen veel inspiratie bij het lezen van de bijdragen in dit nummer van de GRIP nieuwsbrief. En ik hoop dat het een mooie zomer wordt.

Leon Verelst, voorzitter GRIP

Inleiding

2. 22 juni 2009: eerste nieuwsbrief Expertisecentrum Onafhankelijk Leven (EOL)

Vers van de pers

"Van harte welkom op de nieuwsbrief van het Expertisecentrum Onafhankelijk Leven! Via deze nieuwsbrief willen we u informeren over het bestaan, de werking en de resultaten van dit nieuwe initiatief." Zo opent het Expertisecentrum Onafhankelijk Leven haar eerste nieuwsbrief.

Na een voorwoord kan je allereerst iets lezen over de missie, visie en ontstaansgeschiedenis van het Expertisecentrum. Daarna gaat men in op de werking van de organisatie en de samenwerking tussen de aandeelhouders.

Het meer inhoudelijke deel van de nieuwsbrief geeft heel wat informatie over directe financiering. Een eerste en een tweede artikel verwijzen naar eigen onderzoek vanuit EOL: je krijgt een stand van zaken van directe financiering in maar liefst 12 Europese

landen.

Vervolgens geeft men een stand van zaken en een standpunt over het PGB experiment in Vlaanderen.

Jurist Jos Huys sluit de nieuwsbrief af met nieuws en een kritische noot over de eerste uitvoering van het decreet over zorg- en bijstandsverlening.

Meer informatie:

- [Lees de eerste nieuwsbrief van EOL:](http://www.onafhankelijkleven.be/nieuwsbrief/2009/06/22)
<http://www.onafhankelijkleven.be/nieuwsbrief/2009/06/22>
- [Schrijf je in op de nieuwsbrief van EOL:](http://www.onafhankelijkleven.be/main/nieuwsbrief)
<http://www.onafhankelijkleven.be/main/nieuwsbrief>

3. Stand van zaken experiment PGB

Het Expertisecentrum Onafhankelijk Leven (EOL) publiceerde in haar eerste nieuwsbrief een uitgebreid inhoudelijk artikel over het verloop van het experiment persoonsgebonden budget. Dit experiment loopt van 1 september 2008 tot 31 december 2010. Een link naar het volledige artikel vind je achteraan deze tekst. In deze nieuwsbrief willen we je op basis van de analyse van het Expertisecentrum een beknopt overzicht en enkele bedenkingen geven over de stand van zaken van het experiment. Maar eerst een woordje uitleg over de weg die werd afgelegd om tot dit experiment te komen. (is het mogelijk om naast deze paragraaf het logo van EOL te zetten?)

Van waar komen we?

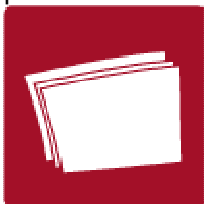
In het regeerakkoord voor de voorbije Vlaamse legislatuur staat dat men de doelmatigheid van het persoonsgebonden budget zou onderzoeken. De minister van Welzijn schoof dit echter stelselmatig voor zich uit. Men ondernam wel verschillende acties en verrichtte onderzoek over zorggradatie. De operatie zorggradatie wordt door het VAPH gezien als een belangrijke stap in de richting van zorgvernieuwing. In de praktijk lijkt het vooral uit te monden in een herverdeling van personeel over voorzieningen. Voor het verschil tussen zorggradatie en zorgvernieuwing kan je achteraan dit artikel een tekst lezen van Jos Huys. De werkelijke corebusiness van de zorgvernieuwing, namelijk (het onderzoek naar uitbouw van) een PGB-systeem bleef ondertussen liggen.

In het najaar van 2007 stemde het Vlaams Parlement daarom een resolutie die de minister van Welzijn (toen nog Inge Vervotte) aanmaande om eindelijk werk te maken van een experiment. In het voorjaar van 2008 startte dan onder impuls van minister Steven Vanackere (opvolger van Inge Vervotte) een expertencommissie waarbinnen VAPH, academici, voorzieningen, budgethoudersverenigingen en verenigingen van personen met een handicap discussieerden over de concrete uitwerking van het experiment. 1 september 2008 was de officiële startdatum van het lang verwachte experiment.

Voortraject afgerond, laat de budgetten nu eindelijk maar komen...

Het experiment loopt nu al een schooljaar lang. Er is stof genoeg om al een eerste idee te vormen van hoe het verloopt. Op dit moment is de eerste fase, namelijk die van het voortraject, afgerond. De deelnemers hebben dus een proces van vraagverduidelijking doorlopen, een ondersteuningsplan opgemaakt, een inschaling gehad en er is hen een budgethoogte toegewezen. Van de 200 mensen zijn er

Vers van de pers

uiteindelijk 168 deelnemers overgebleven. 15% van de deelnemers haakte dus af. Signalen over de redenen van afhaken, duiden op veel verschillende oorzaken: van een te lage budgethoogte over een veranderde situatie tot een onduidelijke en verwarrende communicatie vanuit het VAPH.
Van de 168 overblijvende deelnemers hebben sommigen al contracten met dienstverleners of werknemers. Nu is het wachten op het uitkeren van de budgetten zodat de mensen effectief ondersteuning kunnen inkopen.
(Hier cartoon of beeld invoegen)

Vraagverduidelijking en de opmaak van een ondersteuningsplan

In de maanden oktober - november 2008 startte het voortraject bij stap 1, de vraagverduidelijking. De budgethouders moesten deze stap verplicht doorlopen bij een organisatie. 15 budgethoudersverenigingen, verenigingen van mensen met een handicap, ambulante diensten zoals thuisbegeleidingsdiensten, en mutualiteiten boden vraagverduidelijking aan. Voor deze dienstverlening kregen zij via een trekkingsrecht met de overheid 540 euro per budgethouder met wie ze een overeenkomst hadden voor de vraagverduidelijking. De diensten die een overeenkomst sloten met budgethouders kregen een beperkte vorming¹ over de visie, de doelstellingen en de indicatoren voor een goede vraagverduidelijking maar werden vrij gelaten in de toegepaste methodieken.

Het proces van vraagverduidelijking resulteerde in een ondersteuningsplan. Het ondersteuningsplan dient uiteindelijk niet - zoals het VAPH voorstelde - als basis voor het berekenen van de budgethoogte. De bedoeling is dat het daarentegen een instrument is voor de persoon zelf om te helpen bij het maken van keuzes bij de besteding van het budget.

Het VAPH maakte een webapplicatie waarop de vraagverduidelijkers de verschillende ondersteuningsnoden moesten invullen. Deze webapplicatie was echter pas in maart beschikbaar.

Inschaling

Het experiment wordt gebruikt om een nieuw inschalingsinstrument te testen. Dit zou een beter instrument moeten zijn dan het instrument dat nu wordt gebruikt voor de PAB-inschaling. Van het nieuwe instrument stelde men bovendien twee versies op: één voor mensen met een fysieke handicap en één voor mensen met een verstandelijke handicap.

Nu al is er echter kritiek op het nieuwe inschalingsinstrument. Er zijn aanwijzingen dat mensen met een fysieke handicap te laag worden ingeschaald. Er zijn veel discussiedossiers. Ook problematisch is dat de resultaten van de inschaling niet werden besproken met de budgethouder die ingeschaald werd, maar rechtstreeks door de MDT's werden doorgegeven aan het VAPH.

Niet de reële kostprijs van de assistentie werd berekend maar de kostprijs van deze soort permanentie/begeleiding zoals die vandaag in de collectieve voorzieningen erkend door het VAPH georganiseerd wordt.

Budgetberekening en budgethoogte

Eind april kregen de deelnemers een brief met daarin de ingeschaalde budgethoogte. De toegekende budgetten variëren tussen de 4818 en 48176 euro. Het gemiddelde bedrag is 19785 euro. Dit zijn de bedragen zonder overheadkosten. Voor een aantal deelnemers is het geschatte bedrag hoger dan wat ze zouden krijgen via PAB en CRZ en voor een aantal deelnemers is dit lager.

Voor overheadkosten zullen er in de loop van de tweede helft van 2009 extra budgetten worden toegekend van zodra bekend is waaraan de budgethouder zijn/haar budget zal besteden. Mensen die met het volledige budget of een deel ervan ondersteuning inkopen bij een voorziening zullen 15% extra budget krijgen. De budgetten voor het aanwerven van assistenten zullen echter maar met 2% verhoogd worden. Nochtans blijkt uit berekeningen van budgethoudersvereniging BOL-BUDIV

dat overheadkosten voor het aanwerven van assistenten tussen de 6,5% en 12,5% bedragen.

Het resultaat is dat wie zelf de ondersteuning volledig in handen neemt, onvoldoende budget zal hebben om de overheadkosten te betalen! Wat betreft de inschaling en de toewijzing van budgetten staat de budgethouder in een zeer zwakke positie. De budgettoekenning is een zeer ingewikkelde en bijgevolg haast administratieve taak geworden. Daarom is er geen deskundigencommissie zoals bij PAB wel het geval is. Het is niet duidelijk waar budgethouders naartoe kunnen voor vragen over hun inschaling of het toegekende budget. Er is geen beroepsprocedure voorzien. Enkel als de situatie van mensen verandert kan een herinschaling en een herberekening van het budget aangevraagd worden. Wel positief is dat budgethouders 50 euro krijgen bovenop hun budget om zich aan te sluiten bij een budgethoudersvereniging.

Bestedingsvrijheid

De vrijheidsgraad binnen het experiment is dezelfde als bij het Persoonlijk Assistentie Budget. Net als bij het PAB moet men via facturen en loonfiches de effectief gebeurde uitgaven bewijzen. Per kwartaal moeten de budgethouders doorgeven aan het VAPH hoeveel van het budget ze hebben opgebruikt. Wat na een jaar over is, wordt door het VAPH teruggevorderd.

Recht op informatie geschonden

Het recht op informatie blijkt op verschillende keren geschonden te zijn. De meest duidelijke voorbeelden zijn dat slechts bijna de helft van de deelnemers over een elektronisch of schriftelijk exemplaar van zijn/haar ondersteuningsplan beschikt. Een minderheid beschikt over het inschalingsverslag.

Verruiming van het bestaande aanbod?

Het valt nog af te wachten of er meer dan de huidige spelers op de zorgmarkt hun diensten zullen aanbieden aan de budgethouders. De voorbereidingen om dit mogelijk te maken zijn nog niet getroffen. Het VAPH zal in de komende maanden contractvereisten opstellen voor de overeenkomsten tussen budgethouders en zorgaanbieders. Hierin zullen niet de vandaag geldende voorwaarden voor erkenning worden opgenomen maar wel nieuwe voorwaarden die moeten zorgen voor garantie op kwaliteit, inspraak en transparantie.

Wetenschappelijkheid?

Van bij het begin vond men de wetenschappelijke begeleiding van het experiment terecht zeer belangrijk. Ook werden er echter van bij het begin door verenigingen van personen met een handicap vraagtekens geplaatst bij de wetenschappelijkheid van deze begeleiding.

Omwille van deze "wetenschappelijkheid" werd onder andere de doelgroep beperkt tot 200 mensen uit slechts 2 strikt afgebakende regio's en werden minderjarigen uitgesloten. Maar is het mogelijk om een representatief onderzoek uit te voeren met maar 200 en uiteindelijk zelfs nog minder deelnemers?

Toegankelijkheid van vragenlijsten (en van enquêteurs) is een zeer belangrijk aspect bij het bevragen van personen met een handicap. GRIP wees hier drie jaar geleden al op bij de publicatie van "[Inclusiespiegel Vlaanderen](#)". Bij budgethoudersvereniging BOL-BUDIV rezen vragen over de toegankelijkheid van vragenlijsten naar aanleiding van reacties van deelnemers aan het experiment.

Recente ontwikkelingen

Na de publicatie van het artikel van EOL werd bekend dat er van de 168 overblijvende deelnemers 10 zijn die hebben laten weten dat zij niet zullen doorgaan. 81 mensen daarentegen hebben gezegd dat zij effectief zullen beginnen met het hun toegewezen budget. Van de 70 overige mensen heeft men geen nieuws. Men zal deze laatsten

opbellen om duidelijkheid te krijgen over hun engagement. De mensen die doorgaan zullen binnenkort gevraagd worden om een eerste inschatting te doen over het bedrag van hun eerste kwartaalfactuur (juli, augustus, september).

Belangrijkste bedenkingen

Het is onaanvaardbaar dat mensen die volledig zelf hun ondersteuning organiseren zelfs in het PGB-experiment minder kansen krijgen. Dit experiment heeft juist als doel de sturing door de persoon zelf te vergroten.

Een van de belangrijkste vaststellingen uit het voortraject is wellicht dat er zelfs in dit vernieuwend experiment tot nu toe geen sprake is van eigenaarschap van een dossier. Men vergeet de persoon in te lichten of resultaten te delen en te bespreken. Moeten we dit wijten aan de mentaliteit van vraagverduidelijkers en inschalers die nog niet veranderd is, of komt dit door een mogelijk gebrek aan richtlijnen hieromtrent? Een mogelijke derde reden is dat vorming rond vraagverduidelijking (met inbegrip van documenten met procesindicatoren voor vraagverduidelijking zoals het continu bespreken van resultaten met de persoon) zeer snel is gebeurd, niet diep genoeg en niet inge oefend was.

We stellen ons ook de vraag of organisaties ten aanzien van collega-organisaties of zelfs ten aanzien van de eigen organisatie de keuzes en noden van de persoon met een handicap zullen kunnen verdedigen. Sowieso heeft de persoon zelf vaak weinig vat op hoe goed een trajectbegeleider zijn/haar job doet.

Wat vindt GRIP?

Ondanks een aantal bedenkingen is het goed dat er eindelijk geëxperimenteerd zal worden met persoonsgebonden budgetten. Ook het feit dat men kan kiezen voor directe financiering (het geld zelf op de rekening krijgen) is positief. We hopen dat de evaluatie aan het einde van het experiment ingaat op de zaken in het experiment die we minder zien zitten.

GRIP pleit bovendien voor een uitbreiding van het experiment. Een mogelijkheid om dit te doen is het "reconverteren" van plaatsen in voorzieningen. Mensen die dit willen zouden de kans moeten krijgen om aan dezelfde voorwaarden als de huidige deelnemers aan het experiment via persoonsgebonden financiering hun ondersteuningsnoden in te vullen. Een andere mogelijkheid is om extra budgetten vanuit de overheid in te zetten via persoonsgebonden financiering. Dit houdt in dat men budgetten aan mensen op de wachtlijsten zou toekennen en niet aan zorgvormen binnen bestaande voorzieningen. De nieuwe minister van Welzijn zou binnen een mogelijk uitbreidingsbeleid 2010-2011 dit accent kunnen geven en voor maart 2010 het kader hiervoor kunnen creëren.

Meer informatie:

- Lees het volledige artikel van EOL: [PGB experiment in Vlaanderen](#)
- [Lees de gemakkelijke versie van het artikel](#)
- [Meer informatie over het Expertisecentrum Onafhankelijk Leven:](#)
www.onafhankelijkleven.be
- [Meer informatie over PGB:](#) www.persoonsgebondenbudget.be
- [Jos Huys \(2006\), Zorggradatie is nog geen zorgvernieuwing.:](#)
http://www.vgph.be/fileadmin/user_data/nationaal/Zorggradatie_is_nog_geen_zorgvernieuwing_J_huys__06.06.06.pdf

Dossiers

4. Multimediacampagne "Leven zonder keuzes, dat is pas een handicap", jouw reactie!

In onze nieuwsbrief van maart/april stelden we onze campagne "Leven zonder keuzes, dat is pas een handicap" voor. Je hebt ongetwijfeld het filmpje met Herman Brusselmans zien passeren en doorgestuurd. Toch niet! Surf dan als de bliksem naar zonderkeuzes.be, bekijk het filmpje en stuur de link door naar al je familieleden, vrienden en kennissen.

Naast het filmpje met Herman Brusselmans, de radiospot en de affiches van Herman Brusselmans en Roos Van Acker, waren we met de campagne driemaal te zien op de jongerenzender TMF.

Bekijk het interview met Monique op het Garage TV:

Deel 1: http://www.garagetv.be/video-galerij/gripvzw/leven_zonder_keuzes_monique_op_tmf_deel_1.aspx

Deel 2: http://www.garagetv.be/video-galerij/gripvzw/leven_zonder_keuzes_monique_op_tmf_deel_2.aspx

Alle online-kranten droegen hun steentje bij voor de verspreiding van de campagne via een kort artikel van onze campagne in hun dagblad. En, ook op tal van blogs en websites ging het filmpje met Brusselmans niet onopgemerkt voorbij. Ben je benieuwd naar wat er zoal geschreven werd, neem dan zeker een kijkje via Google. Als je 'Brusselmans + GRIP intikt' krijg je een overzicht van alle sites waar onze campagne in de kijker werd gezet. In de geschreven pers werd de campagne onder de aandacht gebracht door Jody Donnelly. Jody is zelf een persoon met een handicap. De voorbije maanden schreef ze elke vrijdag een column in Het Laatste Nieuws. De GRIP-campagne was haar niet ontgaan. Ook in Focus Knack verscheen een kort artikeltje.

Met de campagne wilden we de mensen aan het denken zetten rond de betekenis van zelfbeschikking. Wij vinden dat het gewoon een recht is om zelf te kiezen waar en met wie je gaat wonen, hoe je je vrije tijd invult, met wie je een relatie aangaat, waar en wat je studeert en welk werk je wil doen. We richtten onze pijlen in eerste instantie op de sociaal geëngageerden, die nog niet met handicap in aanraking kwamen maar wel openstaan voor anders-zijn. Maar, hoe groter het publiek dat de campagne bereikt hoe beter natuurlijk.

Of de campagne aangekomen is bij het grote publiek en wat het effect was, daar hebben we momenteel slechts een beperkt zicht op. Natuurlijk kregen we heel wat reacties binnen onze directe omgeving. Maar, het zou interessant zijn om een breder zicht te krijgen op het effect van onze campagne. Daarom doen we in de eerste plaats een beroep op jou, onze nieuwsbrieflezers. Zag je het filmpje met Brusselmans of de affiches met Brusselmans en Roos Van Acker, hoorde je onze spot op de radio en wil je er je mening over kwijt? Het kan! Je kunt je mening posten op ons forum of bij Nancy Lievyns, stafmedewerker sensibilisatie, via nancy@gripvzw.be. We kijken alvast uit naar jullie reacties.

Meer informatie:

- [Campagnewebsite Leven zonder keuzes dat is pas een handicap:](http://www.zonderkeuzes.be)
www.zonderkeuzes.be

5. Jaarverslag GRIP 2008

"Steeds opnieuw moedigde mama haar kinderen aan om naar de zon te reiken. Dat haalden we niet, maar we kwamen wel van de grond"

Zora Neale Hurstorn (1891 – 1960), een schrijfster en antropologe die ijverde voor de culturele expressie van Afro-Amerikanen

Gelijke rechten en kansen voor personen met een handicap... dat lijkt soms hoog gegrepen. Dat we nog een lange weg voor de boeg hebben is duidelijk. Maar duidelijk is ook dat er in 2008 weer stappen vooruit gezet zijn. Zo denken we aan de realisatie van het Vlaamse Gelijkekansen- en gelijkebehandelingsdecreet, de opstart van het PGB-experiment of de prominente rol die personen met een handicap op de beeldbuis kregen door het TV-programma "Voorbij de Grens" (alhoewel over dit laatste de meningen verdeeld zijn). In dit jaarverslag kun je lezen wat GRIP in 2008 heeft opgezet, uitgevoerd of aangestuurd om meer gelijke rechten en kansen voor personen met een handicap te realiseren. Je zult merken... we kwamen wel van de

Vers van de pers

grond.

In 2008 werkten we verder op basis van de koers die uitgezet werd in het strategisch beleidsplan 2007-2009. De werking aan de hand van de drie zwaartepunten – ervaringsdeskundigheid, mensenrechten en kwaliteit van bestaan – kreeg verder vorm. De stuurgroepvergaderingen en netwerken van experts zorgden voor een levendige interne dynamiek.

Vernieuwing in de staf en in de bestuursgroep kondigde zich reeds eind 2007 aan. Na de opstart van een nieuwe medewerkster sensibilisatie (Nancy Lievyns), nieuwe medewerkster organisatie (Hayat Adahchour) en een nieuwe coördinator (Patrick Vandelanotte), deden zich midden 2008 nog drie wissels in de personeelsploeg voor. Met nieuwe medewerkers in de functies medewerker administratie (Marie Aeles), medewerker Beleid (Katrijn Ruts) en stafmedewerker Handicap en Arbeid (Jos Wouters), is de ploeg in de loop van iets meer dan een jaar volledig vernieuwd. De vaste ploeg werd in 2008 nog aangevuld met een projectmedewerker PGB (Ben Vanelslander), die ook in 2009 actief blijft als projectmedewerker Mediawatch. Zowaar geen tekort aan nieuwe impulsen, maar toch even een tekort aan continuïteit. We kunnen er niet buiten dat deze verschuivingen zich even lieten voelen in de snelheid van de werking. Daardoor was het bijvoorbeeld nodig om wat gas terug te nemen op het zwaartepunt mensenrechten en de studiedag rond ervaringsdeskundigheid vooruit te schuiven naar het voorjaar 2009.

Vernieuwing ook bij de bestuursploeg, zij het niet zo radicaal. Op de Algemene Vergadering in het voorjaar sloten heel wat nieuwe, geëngageerde bestuursleden zich aan. De secretaris, Leon Verelst, nam de fakkel over van Elke Willaert als voorzitter en Annemie Anthonissen en Patrick Schelfhout traden aan als nieuwe secretaris en nieuwe penningmeester.

Halfweg het jaar werden we geschokt door het plotse overlijden van Jan-Jan Sabbe. Jan was medeoprichter van GRIP en na vele jaren nog steeds een heel dynamische bezieler en bestuurder. Met Jan verliest de burgerrechtenbeweging voor personen met een handicap een grote voorvechter. Tot aan zijn overlijden was Jan gedreven bezig, één en al gericht op innovatie. Het project Expertisecentrum Onafhankelijk Leven stond in de startblokken. We zijn dan ook tevreden dat dit project in het najaar effectief is kunnen opstarten. Het expertisecentrum vormt een nieuw krachtig netwerk bij het streven naar zelfbeschikking en onafhankelijk leven, waar we vanuit GRIP voluit aan participeren. We kijken dan ook uit om in 2009 daar de eerste resultaten van te zien.

Tot slot van deze inleiding: een woord van dank aan alle medewerkers van GRIP, vrijwilligers en beroepskrachten. GRIP is en blijft eerst en vooral een beweging van en voor personen met een handicap. Het is de inzet van de "GRIPpers" die ervoor zorgt dat GRIP mee vorm geeft aan de idealen waar wij – als naar de zon – naar reiken: zelfbeschikking, respect voor anders-zijn en verbondenheid over de drempels van beperkingen heen.

[Het volledige jaarverslag van GRIP kun je hier lezen](http://www.gripvzw.be/werking.asp): www.gripvzw.be/werking.asp

Vers van de pers

6. **Ondernemer worden/zijn en handicap ?**

Een goed idee wordt werkelijkheid

Wat je eerst moet nagaan is of je aanbod een antwoord is op een vraag van mensen. Want los van je beperking heeft je onderneming maar kans op slagen als je iets doet / produceert dat anderen nodig hebben. Dit wordt het marktonderzoek genoemd. Hou er ook rekening mee dat je nooit helemaal zeker kunt zijn dat iets aanslaat, maar dat is het risico dat zelfstandigen/ondernemingen lopen.

Je moet ook opletten dat je voldoende geld hebt om te kunnen starten. In de beginperiode verdienen je niet veel. Om deze fase door te komen is steun van je

omgeving, je familie, je vrienden van groot belang. Deze steun kan verschillende vormen aannemen.

Het is aangewezen heel de opstart niet op je eentje proberen af te handelen. Er zijn verschillende organisaties van zelfstandigen/ondernemingen die starters op weg helpen.

Voor personen met een handicap komen daar nog bij dat er meestal inkomens zijn zoals tegemoetkoming, invaliditeitsuitkering, ziekte-uitkering... Je moet zeker nagaan wat het effect is van de nieuwe inkomsten als zelfstandige op je andere inkomsten. Er zijn mogelijkheden tot combinatie maar niet alles mag. Meestal daalt ook je inkomen uit de vervangingsinkomsten als je inkomen uit je zelfstandige activiteit groter wordt.

Op zoek naar ondersteuning

1. Op zoek naar informatie bij het agentschap ondernemen (AO) en de provinciale ontwikkelingsmaatschappijen (POM)

Als je niet weet waar beginnen, dan kijk je best even op de website www.agentschapondernemen.be. Deze site wordt de portaalsite voor startende (en ook andere) ondernemers in Vlaanderen. Voorlopig kan je nog terecht op www.vlao.be. Er is een provinciale structuur zodat je in elke provinciehoofdplaats terecht kan. Deze agentschappen hebben adviseurs die (ook) aan huis komen om te kijken waar ze kunnen helpen bij de opstart van een nieuwe zaak. Daardoor zul je beginnersfouten beter voorkomen. Je mag ze alle vragen stellen, zij hebben een "één loket" functie. Dan hoeft je niet overal aan te kloppen.

Naast deze provinciale agentschappen ondernemen heb je ook provinciale ontwikkelingsmaatschappijen. Die kunnen je verder helpen als je niet weet waar je je bedrijf kan vestigen en welke de vergunningen en attesten zijn die je nodig hebt.

2. Op zoek naar kapitaal

Naast de goede uitwerking van je ideeën met ondersteuning van het agentschap ondernemen moet je ook op zoek naar startkapitaal. Als je zelf niet veel middelen hebt dan zul je moeten aankloppen bij de bank. Deze kan (als ze het risico te groot vindt) aankloppen bij de overheid. De overheid zal zich dan mee garant stellen voor de lening. Daartoe zijn er verschillende wegen. Je hebt de participatiemaatschappij voor Vlaanderen ([PMV-KMO](#)). Dit is een Vlaamse overheidsinstelling. Ook de [federale overheid](#) heeft zo'n instituut.

3. Op zoek naar administratieve ondersteuning

Naast deze twee drempels om te starten heb je als zelfstandige ondernemer ook nood aan hulp op administratief vlak. De meeste mensen zijn goed in hun vak, maar als kleine ondernemer moet je ook nog eens zorgen voor je klantencontacten, je facturatie, je andere administratie, je boekhouding. Hulp van buitenaf is dan zeker géén luxe en helpt grote ongelukken voorkomen.

En als je personeel aanwerft is steun van een sociaal secretariaat zeker een must.

Vergeet ook niet dat je jezelf moet inschrijven als zelfstandige bij een sociaal verzekeringsfonds (voor ziekteverzekering), binnen de negentig dagen na de opstart van je zaak. Je kiest zelf waar je aansluit, dat is zoals bij werknemers.

4. Op zoek naar ondersteuning voor opleidingen

SYNTRA-Vlaanderen is de opleidingsstructuur die zich speciaal richt naar zelfstandigen en KMO's. Daarvoor zijn er in elke regio opleidingscentra, die allerlei soorten opleidingen geven. Meestal gaat het over kortlopende

opleidingen die zelfstandigen een goede ondersteuning bieden. Ze richten zich tot het volledige spectrum van een kleine onderneming, dus ook verkoop, administratie, informaticatoepassingen... Daarnaast functioneren in de SYNTRA-opleidingscentra ook de leercontracten (opleiding op de werkvloer, door een leermeester, met één dag per week les) en de opleiding bedrijfsbeheer (alle personen zonder opleiding middelbaar onderwijs moeten een getuigschrift bedrijfsbeheer behalen om als zelfstandige te mogen starten).

Meer informatie vind je op de website van [SYNTRA Vlaanderen](#)

5. Op zoek naar ondersteuning als werkzoekende

Als je werkzoekende bent dan kan je binnen de VDAB een speciaal traject volgen dat kan leiden tot zelfstandige. Je hoeft dus niet altijd te gaan werken bij een baas. Je krijgt wel een begeleiding door een speciale dienst die nagaat of je wel genoeg competenties hebt om als zelfstandige te functioneren.

6. Bijzondere ondersteuning voor personen met een (arbeids)handicap

Vroeger bestond al de premie voor personen in dienstverband. Dan kreeg de werkgever een toelage van de Vlaamse overheid voor de tewerkstelling van een persoon met een handicap. Voor 1 oktober 2008 was dit CAO26 en de Vlaamse inschakelingspremie (VIP). Vanaf 1 oktober is dit de Vlaamse Ondersteuningspremie (VOP). Er zijn overgangen voorzien voor personen die voor 1 oktober al recht hadden op een toelage.

Sinds 1 oktober 2008 kan een zelfstandige ook beroep doen op bepaalde ondersteuningsmaatregelen vanuit de VDAB.

a. Vlaamse ondersteuningspremie voor zelfstandigen

Een persoon met een handicap die zelfstandige wil worden in HOOFDberoep kan een VOP aanvragen. Daarvoor is het nodig dat je er recht op hebt (je hebt een indicatie van arbeidshandicap, aan te vragen bij de VDAB, via de dienst arbeidshandicapspecialisatie – DAH). En je moet bijkomend bewijzen dat je zaak levensvatbaar is. Je kan ook beroep doen op deze premie als je een arbeidshandicap verwerft na 1 oktober 2008.

b. Arbeidspostaanpassing

Je kan een subsidie vragen voor de aanpassing van je werkplek. Een voorbeeld is een schermvergroting voor slechtzienden. Wel eerst aanvragen en dan effectief bestellen. Je hebt wel de toelating nodig van de VDAB.

Deze maatregelen zijn dus nieuw. Vroeger konden enkel werknemers deze toelagen krijgen. De doelgroep is dus duidelijk uitgebreid.

Meer informatie op [de website van vdab:](#)
<http://www.vdab.be/arbeidshandicap/wgtewerkstellingsmaatregelen.shtml>

Uitleiding

Voor personen met een handicap bestaan er sinds vorig jaar dus speciale ondersteuningsmaatregelen. Zo kunnen personen met een handicap ook een zelfstandige activiteit beginnen. In het kader van de vrije keuze voor ieder persoon is dit een stap vooruit.

Voor de volledigheid willen we hier nog eventjes meegeven dat er voor werknemers nog extra tewerkstellingsondersteunende maatregelen bestaan. Voor werknemers

bestaan er naast VOP en arbeidspostaanpassing ook aanpassing van het arbeidsgereedschap (blijft eigendom van de persoon met een handicap), tolkuren voor doven en slechthorenden, verplaatsingskosten van en naar het werk.

Met vragen of reacties rond dit thema kun je steeds terecht bij Jos Wouters, de stafmedewerker van GRIP die het gebruikersplatform Handicap en Arbeid ondersteund op jos@gripvzw.be of tel. 02 / 214 27 66

7. Niets over ons, zonder ons! Hoe participatie 'waar' maken: een verslag van de werkgroepen.

In de eerste werkgroep stonden we stil bij het inzetten van de ervaringsdeskundigheid van personen met een handicap voor wie het moeilijker is om te communiceren. Zij hebben niet altijd een sterke stem om hun wensen en noden kenbaar te maken. In deze werkgroep stonden we stil bij het belang van echte participatie. Het is belangrijk dat mensen niet alleen inspraak hebben bij kleine praktische problemen, maar ook wanneer het gaat over thema's die te maken hebben met het beleid in een voorziening. Het is essentieel aandacht te hebben voor de middelen die nodig zijn om iedereen de kans te geven te participeren. Er is ondermeer aandacht nodig voor toegankelijkheid en ondersteuning.

Het thema van de tweede werkgroep was beleidsparticipatie. Beleidsparticipatie of actieve participatie beïnvloedt passieve of maatschappelijke participatie. Daarom is het belangrijk dat ook personen met een handicap kunnen participeren aan het beleid. Op de participatieladder onderscheiden we diverse manieren van participatie, ondermeer inspraak en advies. Een advies kan bindend of vrijblijvend zijn. Om personen met een handicap toe laten te participeren aan het beleid is het noodzakelijk dat er voldaan wordt aan een aantal randvoorwaarden.

De werkgroep rond Disability Studies stond stil bij de positie van ervaringsdeskundigheid in het wetenschappelijk onderzoek. We zijn het er over eens dat wetenschappelijk onderzoek moet investeren in de betrokkenheid van personen met een handicap. Het is belangrijk dat personen met een handicap zelf onderzoek kunnen leiden. Dit betekent echter niet dat onderzoek rond het thema handicap enkel door personen met een handicap gevoerd kan worden. Binnen deze werkgroep werd er stilgestaan bij de specificiteit van Deaf Studies. Het werd duidelijk dat onderwijs en doorstroming naar de arbeidsmarkt belangrijke aandachtspunten zijn voor de evolutie naar meer onderzoek vanuit personen met een handicap zelf.

Het inzetten van ervaringsdeskundigheid in een professioneel kader biedt een meerwaarde. Wel moet men rekening houden met een aantal valkuilen. Zo is het belangrijk dat er een evenwicht is tussen ervaringsdeskundigheid en professionele deskundigheid. In deze werkgroep werd de vraag gesteld of mensen met een handicap aangeworven kunnen worden op basis van hun ervaringsdeskundigheid. Vaak zijn enkel diploma's een weg naar tewerkstelling. Competentiemanagement kan momenteel nog niet ingezet worden omdat diploma's een vereiste zijn voor subsidiëring. Daarom is het belangrijk dat er een kader uitgewerkt wordt voor ervaringsdeskundigheid.

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat ervaringsdeskundigheid op alle domeinen van het leven ingezet kan worden? Dit was het thema van werkgroep 5. Het is belangrijk dat ervaringsdeskundigheid door alle beroepskrachten erkend wordt, van hulpverleners tot beleidsmensen. Ervaringsdeskundigheid is gelijkwaardig aan professionele deskundigheid. Dit betekent niet dat ze ook gelijk zijn. Ze vertrekken beiden vanuit een specifiek perspectief. Om iedereen de kans te geven zijn ervaringsdeskundigheid in te zetten in zijn persoonlijk leven en zo tot zelfbeschikking en een maximale kwaliteit van bestaan te komen, is het essentieel dat er structurele ondersteuning is voor de mensen die het nodig hebben. Zodat een kwaliteitsvol bestaan niet afhankelijk hoeft te zijn van het geluk om op het juiste moment de juiste personen te ontmoeten.

Dossiers

Concluderend lijsten we de actiepunten op die we meenemen uit de diverse werkgroepen:

Actiepunten onvoorwaardelijke participatie

- Beroepskrachten zijn zich bewust van diversiteit (bv. vertaling van vakjargon).
- Er wordt werk gemaakt van aangepaste communicatie, werkvormen en methodieken zodat iedereen op een evenwaardige manier kan participeren.
- Er is aandacht voor coaching van mensen met een fysieke handicap, een verstandelijke handicap en mensen met autisme.

Actiepunten beleidsparticipatie

- De randvoorwaarden dienen in orde te zijn (documenten op tijd, lokalen toegankelijk, inzicht opbouwen, vergoeding vrijwilligers).
- Tweesporenbeleid in participatie blijft nodig (belangenverdediging, op zoek naar het compromis in adviezen).
- Een ontmoetingsforum voor mensen met een handicap in participatiestructuren (voor uitwisseling en bemoediging).

Actiepunten Disability Studies

- Intersubjectiviteit: voortdurende samenwerking over de hele lijn.
- Meer diverse relaties "onderzoeker – subject" en de posities verduidelijken.
- Meer onderzoekers met handicap: toegang onderwijs en doorstroming naar de arbeidsmarkt. Dit impliceert flexibeler mogelijkheden en meer budget.

Actiepunten professionele ervaringsdeskundigheid

- Om ervaring bewust te kunnen inzetten, is er een doel nodig. Wat wil men bereiken?
- Ervaringen zijn unieke puzzelstukjes die evenwaardig zijn.
- Om verder te bouwen op vandaag is er vooral een kader nodig voor ervaringsdeskundigheid om een volwaardig statuut te verkrijgen.

Actiepunten ervaringsdeskundigheid op alle domeinen van het leven

- Sensibilisering (van kleins af): Daarvoor zijn middelen van de overheid nodig. Maar, we moeten niet op deze middelen wachten om al stappen te zetten.
- Kennis van personen met een handicap moet als gelijkwaardig beschouwd worden aan kennis van professionelen.
- Het krijgen van de regie over het eigen leven mag niet afhankelijk zijn van het geluk de juiste persoon op het juiste moment tegen te komen.

Aan al onze verslagnemers hartelijk dank voor jullie waardevolle bijdrage.

Meer informatie:

- [Het volledige verslag van de studiedag Niets over ons zonder ons! Hoe participatie 'waar'maken](#): bijlage bij de elektronische nieuwsbrief.

Vers van de pers

8. De cartoontentoonstelling van GRIP doorkruist Vlaanderen

... en misschien komen we wel bij jou in de buurt de volgende maanden. Niet te missen!

03 juli 2009 - 30 juli 2009

Bibliotheek van Moorslede, Iepersestraat 22c, 8890 Moorslede

04 augustus 2009 - 29 augustus 2009

Bibliotheek van Lierde, Kartuizerstraat 4, 9572 Lierde

01 september 2009 - 30 september 2009

Bibliotheek van Izegem, Grote Markt 20, 8870 Izegem, tel. (051) 30 18 68.

Vers van de pers

9. Onafhankelijke Cliëntondersteuning als opstap naar kwaliteit van bestaan

Op 3 juni vond in Hasselt een studiedag rond Onafhankelijke Cliëntondersteuning plaats. Een aantal stafleden en medewerkers van GRIP was hier op aanwezig, net als zeker honderd andere werknemers en vrijwilligers van verenigingen van mensen met een handicap, werknemers van voorzieningen en multidisciplinaire teams, ... Met onafhankelijke cliëntondersteuning bedoelen de organisatoren van de studiedag ondersteuning voor mensen die hun leven vorm wil geven, zoeken naar de nodige ondersteuning hiervoor en hier hulp bij willen. De huidige termen vraagverduidelijking, trajectbegeleiding, persoonlijke toekomstplanning, EEP-groepen, peer-counseling en wellicht nog vele andere concepten verwijzen hiernaar. Op de studiedag werd door verschillende sprekers het verband gelegd tussen onafhankelijke cliëntondersteuning, je leven in eigen handen nemen en eigen keuzes maken en kwaliteit van bestaan.

De studiedag is het eerste grote openbare initiatief van het project Onafhankelijke Cliëntondersteuning. Dit is een project dat werd uitgewerkt door Jan-Jan Sabbe en dat op dit moment vooral vanuit organisaties in Limburg vorm krijgt. De coördinatie gebeurt vanuit vzw Fokus-op-Emancipatie. Aan het project werken zowel voorzieningen, verwijzers als gebruikersorganisaties mee. De bedoeling is om de beschikbare kennis en ervaringen van organisaties te bundelen, te evalueren en te verfijnen. Men wil ook methodieken, instrumenten en minimale kwaliteitseisen uitwerken. Uiteindelijk doel is een expertisecentrum uit te bouwen dat de rol vervult van centraal kennis-, aanspreek- en coördinatiecentrum op vlak van onafhankelijke cliëntondersteuning.

Claudia Claes: kwaliteit van bestaan verhogen

Het uiteindelijk doel van onafhankelijke cliëntondersteuning is de kwaliteit van bestaan van de persoon verhogen. Claudia Claes beet in de voormiddag dan ook de spits af. Zij is lector aan de Hogeschool Gent en mede-auteur van de Personal Outcome Scale. Dit is een instrument dat de kwaliteit van bestaan van mensen met een verstandelijke handicap wil meten.

Zij legde al meteen het verband met je eigen keuzes leren maken. Dit is extra relevant voor mensen met een verstandelijke handicap. Nog minder dan anderen

leren zij om na te denken over wat zij willen doen en bereiken in hun leven, wat zij willen leren. Nog meer misschien dan bij anderen ziet men vooral hun beperkingen en minder hun mogelijkheden en talenten.

Ze benadrukte ook dat het belangrijk is ook empirisch onderzoek te doen om te kijken of de interventies wel het juiste effect hebben.

Sven Destaerke: samenwerkingsverband Op Maat

Als tweede spreker kwam Sven Destaerke van het project Op Maat aan bod. Dit is een initiatief van zeven voorzieningen in het Antwerpse. Zij hebben zowel subsidies voor de organisatie van trajectbegeleiding als eigen middelen bijeengelegd met als doel mensen met een handicap een kwaliteitsvolle trajectbegeleiding aan te bieden. Op termijn wil men een onafhankelijke organisatie creëren maar de huidige regelgeving staat dit nu nog in de weg. De organisatie heeft ondertussen al een 300-tal ondersteuningsvragen van personen met een handicap.

Op Maat probeert uitdrukkelijk vanuit het perspectief van de persoon zelf te werken en niet vanuit het bestaande aanbod te denken. Dit perspectief is echter zelf vaak gevormd door een bepaald aanbod of door de visie binnen een organisatie. Een voorbeeld is dat van een man die graag naar een gewone school wou gaan. Het CLB "duwde" de persoon echter in de richting van het buitengewoon onderwijs. Ook de ouders wensten hun zoon liever in het buitengewoon onderwijs te zien.

Een ander voorbeeld gaat over een persoon in een rolstoel die al jaren in het buitengewoon onderwijs les volgde. Bij de eerste kennismaking met Op Maat zei hij dat hij een dagcentrum zocht want dat hij naar een dagcentrum moest. De man was verbaasd dat dit voor zijn gesprekspartner niet evident was. Zijn beeld van wat hij kon doen was gevormd door zijn school die geen andere mogelijkheden voor ogen had voor een persoon met zijn beperking. De conclusie is dat er vaak nog niet echt geluisterd wordt naar wat de persoon wil. Men weet de signalen niet op te vangen of men gaat er niet op in. Bovendien is het inclusieve circuit vaak nog niet zo vanzelfsprekend als het aparte circuit van buitengewoon onderwijs, dagcentra, beschutte werkplaatsen,...

Op Maat legt ook de nadruk op het feit dat het niet enkel gaat om het zoeken naar wensen, maar dat je de persoon ook een perspectief moet bieden. In de praktijk betekent dit dat Op Maat veel bemiddelt tussen de persoon en organisatie en vooroordelen binnen organisaties tracht weg te werken.

Bea Maes: kwaliteitsvolle vraagverduidelijking

Derde en laatste spreker van de ochtend was professor Bea Maes van de vakgroep Orthopedagogie van de KULeuven. Zij verzorgde in het najaar van 2008 de vorming van de vraagverduidelijkers en zorgde voor het sjabloon voor de ondersteuningsplannen in het PGB-experiment (zie elders in deze nieuwsbrief). Op de haar eigen gedreven manier gaf zij een lezing over kwaliteitsvolle vraagverduidelijking. Het tweede deel van de lezing besteedde ze aan een opsomming van de voorlopige resultaten van haar onderzoek over stap 1 van het pgb-experiment, de fase van vraagverduidelijking. We wachten het afgeronde onderzoek af voor een uitgebreide berichtgeving hierover in een nieuwsbrief of op www.persoonsgebondenbudget.be. Hieronder toch al een paar opvallende zaken:

Slechts 57% van de deelnemers beschouwt het ondersteuningsplan zeer zeker als een hulpmiddel bij de toekomstige besteding van het budget. Maar is dit niet enigszins logisch als slechts 55% van de deelnemers over een elektronisch of schriftelijk exemplaar van het ondersteuningsplan blijkt te beschikken?

Een hoog percentage (80%) geeft aan na de toekenning van het budget nog verder beroep te willen doen op een professioneel die hen begeleidt bij de besteding van het budget tijdens het verdere traject. Dit geeft aan dat onafhankelijke cliëntondersteuning voor mensen een concrete hulp kan zijn bij het (beginnen) werken met een budget, een belangrijk aandachtspunt dus voor het beleid.

Adolf Ratzka, Independent Living Institute, Zweden

As long as we regard our disabilities as tragedies, we will be pitied.
As long as we feel ashamed of who we are, our lives will be regarded as useless.
As long as we remain silent, we will be told by others what to do.
(Adolf Ratzka, 2005)

De namiddag vangt aan met een voordracht van een internationale gast, Adolf Ratzka. Ratzka is al zeer lang actief bij het [Independent Living Institute](#). Hij vertelt in de eerste plaats vanuit zijn eigen ervaring wat het betekent om eigen keuzes te maken en hoe belangrijk het is dat er werkelijk geluisterd wordt naar de persoon. Hij gaat vervolgens ruim in op de noodzaak om te werken aan toegankelijkheid van de openbare ruimte, woningen, etc. om een onafhankelijk leven in de samenleving mogelijk te maken. Artikel 9 en 19 van het VN-Verdrag voor de Rechten van Personen met een Handicap illustreren zijn verhaal.

Na de sprekers van de voormiddag gaat ook Adolf Ratzka in op het belang van onafhankelijke informatie als vorm van onafhankelijke cliëntondersteuning. Hij vertelt dat het Independent Living Institute personen met een handicap bepaalde informatie over dienstverleners verschaft zodat zij beter keuzes kunnen maken.

In verband met onafhankelijke cliëntondersteuning voor mensen met een verstandelijke handicap benadrukt Ratzka dat de interpretatie van wensen en noden best gebeurt door mensen die dichtbij de persoon staan, zoals familieleden, eerder dan door professionelen.

Panel ervaringsdeskundigen

Na de koffiepauze beantwoordt een panel van ervaringsdeskundigen een aantal prangende vragen uit het publiek. Een eerste vraag gaat over hoe men autonomie van personen met een zware beperking ziet. Het panel geeft aan dat het belangrijk is hierin te investeren en er bij elke persoon apart naar op zoek te gaan. Onderwijs in gewone scholen is belangrijk, zodat het kind zich niet apart voelt. Ten slotte wordt ook netwerkvorming aangegeven als een sleutel. Het netwerk kan erover waken dat de keuzes van de persoon worden gerespecteerd en opgevolgd.

Iemand uit het publiek is onder de indruk van een aantal ontwikkelingen in Zweden en vraagt zich af waarom we hier in België daar zover van af staan. Vanuit het panel duidt men de relatief hoge kwaliteit van de Vlaamse voorzieningen aan als hinderpaal om snel vooruit te gaan. Bovendien zou het hoge aantal voorzieningen een alibi zijn om gewone woningen niet toegankelijk te maken. Ratzka zelf is van oordeel dat wie de zorg in handen heeft vaak de motor voor verandering is. Maar wie de motor is, zal ook zijn stempel drukken op de verandering. In landen waar zorgorganisaties geleid worden door pmH zelf, zal waarschijnlijk meer de nadruk gelegd worden op

onafhankelijkheid, zelfbeschikking, inclusie. In andere landen kan er een verband zijn tussen wie voorzieningen beheert en grote weerstanden tegen bijvoorbeeld persoonlijke assistentie en inclusief onderwijs. Dit heeft ook zijn weerslag op de mentaliteit in de samenleving, aldus Ratzka.

Een laatste persoon vraagt zich af of het invoeren van een PGB-systeem betekent dat je de vrije markt laat spelen en of dit een gevaar is. Ratzka antwoordt hier op dat er op dit moment in Zweden geen vrije markt is voor hulpmiddelen. Het gevolg is dat hij jammer genoeg maar kan kiezen uit een paar soorten rolstoelen. Dit systeem doet hem zelfs denken aan Oost-Europese planeconomieën.

Na een aantal beschouwingen door de directeur van het Pluralistisch Platform Gehandicaptenzorg, Jo De Niel, mag algemeen directeur van het VAPH Dany Dewulf de dag afsluiten.

Jaak Geurts - Sven Dest - Claudia Claes - Bea Maes (sprekers voormiddag)

Viviane Sorée - Carolien Callens - Nadia Hadad - Adolf Ratzka

Receptie

Meer informatie:

Meer informatie over het project Onafhankelijke Cliëntondersteuning en het verslagboek van de studiedag met de teksten van de voordrachten kan je vinden op www.fokus-op-emancipatie.be of via info@fokus-op-emancipatie.be. Opgelet! Deze website is onder constructie tot augustus.

Activiteiten

10. Weetjes en initiatieven

○ Kenniscentrum Mantelzorg vzw

Met genoegendeel de Raad van Bestuur van de 'Werkgroep Thuisverzorgers vzw' u mee dat de naam van haar vereniging is gewijzigd in 'Kenniscentrum Mantelzorg vzw' afgekort 'KeM vzw' (cf. Belgisch Staatsblad van 12 mei 2009). De doelstellingen en opdracht van het KeM blijven dezelfde als voorheen. Zo blijft zij als pluralistische vereniging én als erkende vereniging van gebruikers en mantelzorgers (erkenning: VER/001) de vinger aan de pols houden van de mantelzorg in Vlaanderen en Brussel. Het KeM verdedigt met een vernieuwd dynamisme de belangen van haar leden, gebruikers en mantelzorgers. In 2010 zal het precies 20 jaar zijn dat deze vereniging zich hier actief voor inzet.

○ **Slovenië, iets voor jou?**

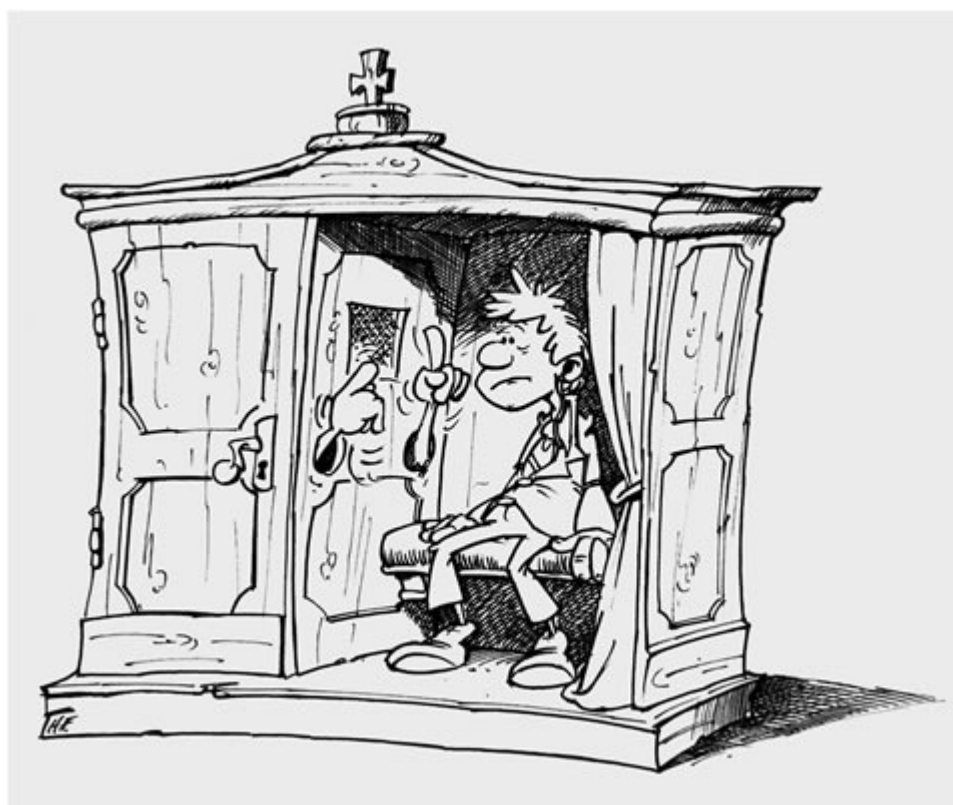
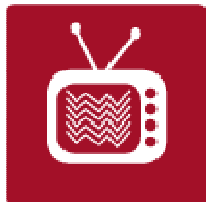
Het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs ondersteunt alle hogescholen en universiteiten in Vlaanderen om gelijke kansen voor en volwaardige participatie van studenten met leerproblemen, een functiebeperking, langdurige ziekte... te creëren. Binnenkort gaan zij met het SIHO internationaal, en dit naar Slovenië. Ze zijn op zoek naar een enthousiaste student(e) uit het hoger onderwijs die er samen met hen wil invliegen. Meer informatie op www.siho.be, tel.:0473 / 59 09 72 mail: info@siho.be.

11. Cartoon van de maand

GRIP organiseerde in het voorjaar van 2005 een cartoonwedstrijd. Wij selecteerden voor jou de beste inzendingen. De cartoon van de maand is er één van Filip Heyninck en draagt de titel "Biecht".

Reserveer op www.gripvzw.be/cartoons/reserveren.asp de volledige cartoontentoonstelling van GRIP gratis voor je organisatie, dienst of instelling

Sensibilisatie

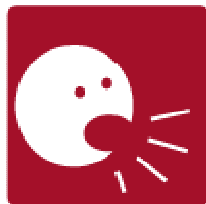
12. Column: Geen Amerikaanse toestanden, maar wat dan wel?

Naar aanloop van de verkiezingen raakten Open-VLD en CD&V met elkaar in een verhit debat over de commercialisering van de zorg. Zo gleed de focus weg van de wachtlijsten in de gehandicaptenzorg. Nu de kiezer de kaarten heeft geschud willen wij - als gebruikers van die zorgsector - dit debat opentrekken. Niet om opnieuw in slogantaal te vervallen, maar om te kijken waar Vlaanderen – en vooral dan de Vlaming die zelf ondersteuning nodig heeft – het beste bij gebaat is. Het is noodzakelijk goed te weten waarover we praten.

Keuzevrijheid wordt geringeloord

De zorgsector in Vlaanderen is grotendeels in private handen. De privatisering van de zorg is dus al een feit. De overheid sluit overeenkomsten met deze zorgvoorzieningen of legt strikte voorwaarden op voor de erkenning en subsidiëring ervan. Op die

Column

manier controleert én stuurt de overheid het zorgaanbod. De afgelopen jaren rees de vraag om de zorg op een andere manier te organiseren. De streeve overheidssturing staat een zorg op maat in de weg. Bovendien heerst er met meer dan 15.000 dringende zorgvragen een grote schaarste binnen het beschikbare aanbod. De individuele gebruiker bevindt zich dus in een heel zwakke positie.

Hoe vertaalt zich dat vandaag in de gehandicaptensector? Val je morgen van de trap en raak je verlamd, dan zal je na je revalidatie moeten vaststellen dat je niet enkel fysieke capaciteiten verloren hebt, maar ook je keuzevrijheid en de mogelijkheid om zelf beslissingen te nemen. Waar je gaat wonen, wie je verzorgt, op welk uur, op welke manier, met wie je samenwoont... het hangt allemaal af van waar er ergens een plaatsje vrij is. En ben je als cliënt niet tevreden met het aanbod? Dan kun je op je hoofd gaan staan. Het is te nemen of te laten, er is haast nergens plaats. Inspraak en keuzevrijheid zijn bijzonder relatief zolang er wachtlijsten zijn.

Maar zelfs al voorziet de regering voldoende budgetten om de wachtlijsten weg te werken, het zou niet volstaan. De streeve wetgeving voor de erkenning en uitbreiding van voorzieningen en de achterhaalde wijze van kwaliteitscontrole, staan zorg op maat en levenskwaliteit voor mensen met een handicap in de weg. De voorzieningen zelf zijn al jaren vragende partij voor minder streeve regeltjes.

Bovendien willen de belangenverenigingen van personen met een handicap dat niet het aanbod, maar wel de vraag van de gebruikers centraal staat, zonder dat de financiële positie van deze personen hierdoor achteruit gaat. Vraagsturing betekent ook meer marktwerking. Ben je niet tevreden, dan vertrek je naar elders. Dit versterkt niet enkel de positie van de zorggebruikers, het komt ook de kwaliteit ten goede: wie geen kwaliteit aanbiedt, wordt daarop afgerekend. Het debat over de toekomst van de zorgsector laat zich niet herleiden tot een loutere geldkwestie.

Directe financiering is de toekomst

Wij schuiven als antwoord voor de ondersteuning van mensen met een handicap ook de keuze voor directe financiering naar voren. Dit betekent dat de financiering van de welzijnssector niet langer op basis van gemiddelden en een stroef erkenningsysteem gebeurt, maar dat die werkt met individuele budgetten. Dit is veel rechtvaardiger dan een gemiddelde kostprijs per bed. De grootte van een individueel budget wordt bepaald door de ondersteuningsnoden van elk individu. Het type van voorziening, noch het feit of dit een privaat, een publiek, een non-profit of een commercieel initiatief is, bepaalt de subsidiëring. Zo komt de ondersteuningsnood van de persoon met beperkingen op het voorplan. Hij of zij kan zelf de dienstverlener kiezen die het beste aan zijn of haar noden tegemoetkomt.

De individuele budgetten moeten evenmin naar de voorzieningen gaan, maar direct naar de zorggebruikers. Zo geven we de gebruikers het heft in handen om hun zorg zelf te sturen. We stappen dan eindelijk af van een systeem waarin de overheid beweert te weten wat goed is voor de mensen en bepaalt hoe men de beste levenskwaliteit moet verwezenlijken. Hierdoor zal ongetwijfeld ook het zorgaanbod veranderen.

PGB-experiment eindelijk gestart

Een manier om directe financiering te organiseren is het Persoonsgebonden Budget of PGB. Het PGB- decreet werd al in 2001 goedgekeurd. In het vorige regeerakkoord stond dat de doelmatigheid van het PGB onderzocht zou worden via een experiment. Dat onderzoek startte in 2008, maar pas deze week ontvingen een dertigtal deelnemers van het experiment hun budget. Aan het experiment kunnen niet enkel erkende zorgvoorzieningen deelnemen, maar ook nieuwe spelers op de markt. Ook deze effecten worden geëvalueerd.

Zoals professor De Maeseneer in De Morgen op 5 juni stelde, vereist het werken met persoonlijke budgetten een partnership tussen de gebruiker en hulpverleners. Dit betekent ook dat de gebruiker een grote rol krijgt bij de beoordeling van de zorgkwaliteit. Vandaag gebeurt dit niet in de gehandicaptenzorg. Met uitzondering van het PAB of Persoonlijke Assistentiebudget waarbij personen met een handicap zelf

	hun ondersteuning kunnen organiseren. De kwaliteit van de zorgvoorzieningen wordt vandaag enkel gemeten aan de hand van procedures. Naar het resultaat voor de gebruiker wordt niet gekeken. Een interessante evolutie is de ontwikkeling van een kwaliteitslabel in Nederland. Ook in Zweden worden mensen met een handicap en hun familie zelf in staat gesteld om zich te informeren over de specialisatie, de aanpak en prijzen en kunnen zij zelf keuzes maken. Het komt er nu op aan om in Vlaanderen concrete voornemens over de uitbreiding van het PGB neer te pennen in het regeerakkoord. Niet op basis van holle slogans over een commercialisering of ethische principes, maar op basis van ervaringdeskundigen en de noden van de gebruikers zelf opdat zij een onafhankelijk leven kunnen leiden. Viviane Sorée
Sluit aan	13. Sluit aan bij GRIP Heb je voeling met onze werking en sta je achter onze standpunten, word dan sympathisant van GRIP (gratis). Het zal onze organisatie meer draagkracht geven bij het beïnvloeden van het beleid. Op deze link vind je een invulformulier. Dank !
Archief	14. Recente nieuwsbrieven van GRIP Zie www.gripvzw.be/nieuwsbrief.asp ○ Nieuwsbrief Mei 2009 [Extra nieuwsbrief GRIP Vlaamse verkiezingen 2009] ○ Nieuwsbrief Maart - April 2009 ○ Nieuwsbrief Januari - Februari 2009 Ook onze oudere nieuwsbrieven kan je bekijken op het deel nieuwsbrief van onze website
	GRIP werkt met de steun van de Vlaamse Minister voor Gelijke kansen en de cel Gelijke Kansen in Vlaanderen.